

KLAGANDE

Mohammed Fuaad Nori, 20111018-4270

Vårdnadshavare: Fuaad Nori Taher och Zyan Galib Jalal*Ombud:* Josef Benauda
Kraft Assistans AB
Varuvägen 9
125 30 Älvsjö**MOTPART**Försäkringskassan
Processjuridiska enheten, Göteborg
405 12 Göteborg**ÖVERKLAGAT BESLUT**

Försäkringskassans beslut den 21 december 2017, diariernr 180375513429

SAKEN

Assistansersättning

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten bifaller överklagandet på så sätt att Mohammed Fuaad Nori förklaras ha rätt till assistansersättning.

Förvaltningsrätten visar målet åter till Försäkringskassan för närmare beräkning av assistansens omfattning.

BAKGRUND

Försäkringskassan beslutade den 21 december 2017 att inte ändra sitt tidigare beslut från den 12 juni 2017 att inte bevilja Mohammed Fuaad Nori assistansersättning. Som skäl för beslutet angavs att Försäkringskassan bedömt Mohammed Fuaad Noris grundläggande behov till 14 timmar och 52 minuter per vecka. Tid har inte beaktats för kateter, klyx och resolax. Dessa moment som Mohammed Fuaad Nori ansåg vara grundläggande behov har Försäkringskassan ansett utgör egenvård vilka är sjukvårdande insatser och därmed inte kan vara grundläggande behov.

PARTERNAS INSTÄLLNING

Vad Mohammed Fuaad Nori anför

Mohammed Fuaad Nori yrkar att förvaltningsrätten upphäver Försäkringskassans beslut och bedömer att han har rätt till assistansersättning eftersom hans grundläggande behov uppgår till i genomsnitt mer än 20 timmar per vecka. Han anför i huvudsak följande.

När han ansökte om personlig assistans i sin hemkommun har nämnden bedömt att hans grundläggande behov uppgår till 20 timmar per vecka och har därför gjort en anmälan till Försäkringskassan om att han behöver assistansersättning. Nämnden har bedömt de grundläggande behoven till 9,57 timmar per vecka för på- och avklädning (inkl. hjälp med skenor, strumpor och inomhusskor), 4,66 timmar per vecka för dusch och 9,40 timmar per vecka för bl.a. blöjbyte och toalettbesök. Försäkringskassan har däremot bedömt att de grundläggande behoven endast uppgår till 14 timmar och 7 minuter per vecka vilket är anmärkningsvärt eftersom båda myndigheterna har haft samma underlag.

Han behöver hjälp med Klyx, Resolax och RIKning (lavemang och kateterisering) vilka ingår i momentet personlig hygien. Dessa moment är av tillräckligt integritetskänslig karaktär och bör därmed vara grundläggande behov. Kateterisering sker var tredje timme, dvs. 8 gånger per dygn, och tar 10 minuter per tillfälle. Gällande lavemang tar den aktiva hjälp som är fysiskt nära kroppen 1 timma och 40 minuter per dag, resterande tid (1 timma och 10 minuter) avser hjälp med förberedelser, ställa iordning och efterarbete och ingår inte i de grundläggande behoven. Det föreligger ingen diskrepans i utredningen gällande hans hjälpbehov vad gäller lavemang som Försäkringskassan gör gällande. Vidare anser Försäkringskassan att momenten är att betrakta som egenvård som inte kan läggas till grund för beräkningen av de grundläggande behoven. Egenvård som avser något av de grundläggande behoven kan beaktas inom ramen för bedömningen av hjälpbehovet, se HFD 2018 ref. 21.

Vidare måste han till följd av sin funktionsnedsättning duscha två gånger dagligen och p.g.a. en inopererad shunt upplever han hårtvättning som mycket obehaglig vilket gör att hjälpbehovet tar mycket lång tid. Flera gånger dagligen behöver han även hjälp med att ta på och av kläder, fotskenor, strumpor och inomhusskor.

Sammantaget uppgår hans hjälpbehov avseende de grundläggande behoven till i genomsnitt mer än 20 timmar per vecka.

Vad Försäkringskassan anför

Försäkringskassan anser att överklagandet ska avslås och anför i huvudsak följande.

Försäkringskassan och kommunen är två myndigheter som utifrån gällande lagrum självständigt fattar individuella beslut och gör sina egna bedömning-

ar. Tid för personlig hygien har beviljats med 12 timmar och 57 minuter per vecka. Bl.a. har tid för administration av Klyx, blöjbyten och extratid för hjälp med skenor vid blöjbyten godtagits. Därtill har 30 minuter för dusch, torkning och påklädning per dag godtagits. Tid för ytterligare blöjbyten vid diarré har inte godtas då det inte är medicinskt styrkt.

Överläkare Karin Ahlberg har i ett samtal med Försäkringskassan den 10 maj 2017 angett och bedömt att Klyx, Resolax och RIKning är insatser genom hälso- och sjukvårdslagen och är därför bedömda som egenvård. Föräldrarna har även utbildats i hur dessa behandlingar ska administreras/utföras. Angiven tidsåtgång för momenten om 20 timmar per vecka måste rimligen avse samtliga moment och all tid kan därför inte godtas som grundläggande behov.

Försäkringskassan anser att alla moment som direkt berör tarm- och blåstömning, inklusive rengöring av kroppen före och efter kateterisering och lavemang, får anses innefattade i begreppet personlig hygien och ingår därmed i de grundläggande behoven. Samtliga moment av kateterisering och lavemang som ingår i den personliga hygien och där den personliga assistenten är närvarande tillsammans med den hjälpbehövande får även anses ha en sådan privat karaktär att de kan berättiga till personlig assistans. Förberedande åtgärder som att ta fram och ställa i ordning nödvändig utrustning och efterarbete som att rengöra och ställa undan den får däremot anse falla utanför begreppet personlig hygien och grundläggande behov.

Försäkringskassan menar att angiven tidsåtgång om 2 timmar och 51 minuter per dag rimligen måste avses samtliga moment som t.ex. förberedelse, ställa i ordning, administration, tarmtömning och efterarbete är inräknat i tidsangivelsen. Angiven tidsåtgång om nästan 3 timmar per dag för toaletsituationen kan därmed inte godtas som grundläggande behov. Mohammed Fuaad Nori har inte med stöd av de medicinska underlagen i målet kunnat

specificera tidsangivelser för de olika toalettmomenten. Vidare föreligger det diskrepans mellan uppgifterna som lämnats från Mohammed Fuaad Noris förskola och från barn- och ungdomshabiliteringen vad gäller hans tarmtömning och det redogörs inte heller på vilket sätt och hur ofta han behöver tömma tarmen och den tidsåtgång det krävs.

SKÄLEN FÖR FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Rättslig reglering m.m.

För rätt till assistansersättning krävs att den försäkrade behöver personlig assistans i genomsnitt mer än 20 timmar i veckan för sådana grundläggande behov som avses i 9 a § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS (51 kap. 3 § SFB).

Med personlig assistans avses personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med

- sin personliga hygien
- måltider
- att klä av och på sig
- att kommunicera med andra eller
- annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade (grundläggande behov) (9 a § LSS).

Den som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov har även rätt till insats för andra personliga behov, om de inte tillgodoses på annat sätt (9 a § LSS).

Högsta förvaltningsdomstolen har i HFD 2018 ref. 21 klarlagt att en egenvårdsinsats som avser ett grundläggande behov kan beaktas vid bedömning-

en av om det föreligger rätt till personlig assistans. Huruvida insatsen – helt eller delvis – berättigar till personlig assistans är dock även beroende av om den kan anses ha tillräckligt privat karaktär, dvs. vara av tillräckligt kvalificerat och integritetskänsligt slag.

Kammarrätten i Jönköping har i dom från den 5 juni 2018 i mål nr 1191-17 bedömt att alla moment som direkt berör tarm- och blåstömning innefattas i begreppet personlig hygien och därmed ingår i de grundläggande behoven.

Kammarrätten i Stockholm har i dom från den 16 maj 2018 i mål nr 2281-18 bedömt att det får anses uppenbart att i princip samtliga moment vid kateterisering och lavemang, då assistenten är närvarande tillsammans med den hjälpbehövande, har en så privat karaktär att de kan berättiga till personlig assistans.

Förvaltningsrättens bedömning

Mohammed Fuaad Nori omfattas av personkretsen i LSS och kan därför ha rätt till assistansersättning. Frågan i målet är om hans behov av hjälp med de grundläggande behoven uppgår till i genomsnitt mer än 20 timmar per vecka. Försäkringskassan har kommit fram till att Mohammed Fuaad Noris behov av hjälp med de grundläggande behoven uppgår till 14 timmar och 57 minuter per vecka.

Fråga uppkommer om insatser med lavemang och kateterisering bör anses falla under begreppet personlig hygien och således anses vara grundläggande behov enligt 9 a § LSS. Som nämnts ovan (HFD 2018 ref. 21) finns det inte några principiella hinder mot att egenvård beaktas vid bedömningen av om rätt föreligger till assistansersättning. Att något utförs i form av egenvård utesluter alltså inte i sig att det kan vara fråga om ett grundläggande behov.

Alla moment som direkt berör tarm- och blåstömning, inklusive rengöring av kroppen före och efter kateterisering och lavemang, får anses innefattade i begreppet personlig hygien och ingår därmed i de grundläggande behoven. Det får också förutsättas att Mohammed Fuaad Nori kan ha ett särskilt intresse av att kunna bestämma vem som ska ge honom den hjälpen och momenten får även anses ha en sådan privat karaktär att de kan berättiga till personlig assistans.

Förberedande åtgärder som att ta fram och ställa i ordning nödvändig utrustning och efterarbete som att rengöra och ställa undan den får däremot anses falla utanför begreppet personlig hygien som ett grundläggande behov.

Sammantaget bedömer förvaltningsrätten att Mohammed Fuaad Noris hjälpbehov i samband med lavemang och kateterisering ska beaktas vid bedömningen av om hans grundläggande behov uppgår till mer än 20 timmar i veckan, bortsett från förberedande åtgärder och efterarbete enligt ovan.

Den aktiva hjälp som är fysiskt nära kroppen vid lavemang uppgår enligt Mohammed Fuaad Nori till 1 timme och 40 minuter per dag. Vad gäller kateterisering uppgår detta till 10 minuter per tillfälle och sker åtta gånger per dygn. Mot bakgrund av uppgifterna i målet och medicinska underlag får tiden och omfattningen av dessa moment enligt förvaltningsrätten anses rimlig och det har inte framkommit skäl att ifrågasätta den angivna tidsåtgången. Denna tid ska därmed läggas till grund för beräkningen av de grundläggande behoven. Även om det skulle föreligga viss diskrepans mellan uppgifterna från förskolan och barn- och ungdomshabiliteringen föranleder det ingen annan bedömning i denna del. Enligt Försäkringskassan har de grundläggande behoven i övrigt uppgått till 14 timmar och 57 minuter

och förvaltningsrätten har inte funnit skäl att ifrågasätta den bedömda tiden för dessa behov.

Sammantaget bedömer förvaltningsrätten att Mohammed Fuaad Noris grundläggande behov därmed uppgår till mer än 20 timmar i veckan. Överklagandet ska därför bifallas på så sätt att Mohammed Fuaad Nori är berättigad assistansersättning. Det ankommer på Försäkringskassan att beräkna det antal timmar som ska beviljas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Denna dom kan överklagas. För information om hur man överklagar, se bilaga (FR-12).

Carina Ludvigsson
Rådman

I avgörandet har även nämndemännen Allan Armaghan, Per Ljunqvist och Roger Kolberg deltagit.

Målet har föredragits av Emma Koskelainen.

Hur man överklagar

FR-12

Vill du att beslutet ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 2 månader

Tiden räknas oftast från den dag som du fick del av det skriftliga beslutet. I vissa fall räknas tiden i stället från beslutets datum. Det gäller om beslutet avkunnades vid en muntlig förhandling, eller om rätten vid förhandlingen gav besked om datum för beslutet.

För en part som företräder det allmänna (till exempel myndigheter) räknas tiden alltid från beslutets datum.

Observera att överklagandet måste ha kommit in till domstolen när tiden går ut.

Vilken dag går tiden ut?

Oftast är sista dagen för överklagande exakt 2 månader från det datum som tiden börjar räknas.

Exempel: Du fick del av beslutet den 21 december
→ tiden går ut den 21 februari.

Om samma datum inte finns i slutmånaden går tiden i stället ut på slutmånadens sista dag.

Exempel: Du fick del av beslutet den 31 december
→ tiden går ut den 28 februari.

Är sista dagen en lördag, söndag eller helgdag, mid-sommarafton, julafton eller nyårsafton, räcker det att överklagandet kommer in nästa vardag.

Så här gör du

1. Skriv förvaltningsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att beslutet ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha

och varför du tycker att kammarrätten ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).

3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.

4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.

Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.

5. Skicka eller lämna in överklagandet till förvaltningsrätten. Du hittar adressen i beslutet.

Vad händer sedan?

Förvaltningsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att beslutet gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar förvaltningsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till kammarrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning kan även kammarrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i kammarrätten

När överklagandet kommer in till kammarrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Kammarrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att förvaltningsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om förvaltningsrätten dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller det överklagade beslutet. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med förvaltningsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i beslutet.

Mer information finns på www.domstol.se.